

Sygn. akt I KK 97/22

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 października 2022 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

wniosku SSN Małgorzaty Bednarek o wyłączenie od udziału w sprawie I KK 97/22
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

postanowił:

**nie wyłączać SSN Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie I
KK 97/22.**

UZASADNIENIE

W dniu 13 października 2022 r. sędzia Sądu Najwyższego Małgorzata Bednarek złożyła oświadczenie podnoszące okoliczności uzasadniające jej zdaniem wyłączenie jej od udziału w sprawie o sygn. akt I KK 97/22. W uzasadnieniu wskazała, że kasację w przedmiotowej sprawie złożył Zastępca Prokuratora Generalnego – R. H., z którym w przeszłości pracowała w Prokuraturze Okręgowej i Apelacyjnej w [...]. oraz w Prokuraturze Krajowej. Jak zaznaczyła, nigdy nie wykonywała obowiązków służbowych w Departamencie Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej, który zajmował się przygotowywaniem projektów kasacji wnoszonych w trybie art. 521 § 1 k.p.k. i nigdy tym samym nie omawiała z prokuratorem R. H. tego typu spraw. Znają się jednak od blisko 20 lat i utrzymywali ze sobą nie tylko kontakty służbowe, ale i towarzyskie. Razem z prokuratorem R. H. byli członkami założycielami Niezależnego Stowarzyszenia Prokuratorów A. i chociaż prokurator R. H. w 2010 r. wystąpił ze Stowarzyszenia, to nie zmienia to faktu, że te dwie ostatnie okoliczności mogą wywołać uzasadnioną wątpliwość co

do jej bezstronności w tej konkretnej sprawie, nie tylko u stron postępowania, ale i u postronnego obserwatora.

Autorka wniosku wskazała jednocześnie na swoje subiektywne przekonanie o możliwości rozpoznania tej sprawy w sposób obiektywny podkreślając, że nigdy nie rozmawiała z prokuratorem R. H. na jej temat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że należy ją rozumieć jako obiektywną bezstronność sędziego, w tym zarówno subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak i jego bezstronność w odbiorze zewnętrznym, opartą na zobiektywizowanych przesłankach i analizowaną przez odwołanie się do oceny sytuacji dokonanej przez przeciętnego, rozsądnego obserwatora procesu (zob. uchwała SN z 26.04.2007 r., I KZP 9/07, OSNKW 2007/5/39; wyroki SN: z 8.01.2009 r., III KK 257/08, LEX nr 532400 oraz z 18.03.2009 r., IV KK 380/08, LEX nr 491543). Tym samym, wątpliwość co do bezstronności sędziego powinna być w dostatecznie wystarczający sposób „uzasadniona”.

Znaczenie zagadnienia bezstronności sędziego jest stale podkreślane także w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W decyzji ETPCz z dnia 5 stycznia 2017 r. *Bodet v. Belgia*, wskazuje się w szczególności na potrzebę stałej troski o to, aby w demokratycznym społeczeństwie sądy wzbudzały zaufanie u stron procesu. Zdaniem Trybunału, w tej mierze art. 6 ust. 1 Konwencji wymaga wprost, aby sądy były bezstronne. Wymóg zachowania bezstronności przejawia się przy tym w dwóch aspektach. Pierwszym jest brak przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń. Przyjmuje się istnienie domniemania takiej osobistej bezstronności do czasu przedstawienia dowodu przeciwnego. Sąd musi być również obiektywnie bezstronny, tj. dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej

mierze (por. postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2018 r., III KK 244/17, OSNKW 2018, Nr 3, poz. 26).

Należy też podkreślić, że sformułowane przez sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. żądanie w przedmiocie wyłączenia ze składu orzekającego rozumieć należy jako jego oświadczenie wiedzy o podstawie wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k. Żądanie to nie stanowi bowiem w sensie ścisłym wniosku o jego wyłączenie, albowiem Kodeks postępowania karnego czynności te różnicuje (zob. D. Świecki (w:) B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021, art. 42). Nie ulega przy tym wątpliwości, iż wyznaczony do rozpoznania konkretnej sprawy sędzia obowiązany jest zawiadomić o okoliczności mogącej uzasadniać jego wyłączenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2011 r., V KK 386/10, LEX nr 846185). Końcowa jednak ocena czy wskazywana okoliczność stanowi podstawę wyłączenia nie należy do informującego o jej istnieniu sędziego, lecz do sądu weryfikującego jego oświadczenie, który dokonuje obiektywnej kontroli zasadności żądania w konkretnym układzie faktycznym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 lutego 2016 r., SNO 82/15, LEX nr 2023791).

Analiza podniesionych przez SSN Małgorzatę Bednarek okoliczności w części dotyczącej jej relacji służbowych z prokuratorem R. H. nie pozwala na stwierdzenie uzasadnionych wątpliwości co do jej bezstronności. Podobne stanowisko w odniesieniu do relacji służbowych wynikających z wykonywania przez sędziego jego obowiązków służbowych zajmował konsekwentnie w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy (zob. m. in. postanowienie SN z 7.07.1972 r., I KR 12/72, OSNPG 1972/11/179, s. 14; wyrok SN z 11.04.1980 r., IV KR 55/80, OSNPG 1981/3/35, s. 10; wyrok SN z dnia 25 lutego 2015 r., III KK 351/14, Lex nr 1665591). Łączące prawników wykonujących różne zawody prawnicze kontakty profesjonalne są nie tylko zjawiskiem w skali kraju powszechnym, ale wręcz typowym i – co do zasady – nie powinny być uwzględniane w perspektywie badania istnienia podstaw wyłączenia sędziego (*iudex suspectus*), również z uwagi na wyjątkowy charakter procesowej regulacji wyłączenia sędziego. Nietrudno dostrzec, że taki sposób myślenia o przesłance wyłączenia sędziego stypizowanej w art. 41 § 1 k.p.k. – z uwagi na powszechność występowania tego rodzaju relacji –

doprowadziłby do rychłego paraliżu ruchu spraw karnych. Fakt istnienia relacji zawodowej pomiędzy dwoma aktywnymi zawodowo prawnikami (z których jeden jest sędzią, zaś drugi uczestnikiem danego postępowania) nie daje jeszcze asumptu do wyłączenia sędziego od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. (postanowienie SN z 7.10.2022 r., V KK 356/22, niepubl.).

Podobnie należy ocenić artykułowane w oświadczeniu kwestie znajomości towarzyskiej z wnoszącym kasację prokuratorem R. H. czy też fakt przynależności do tego samego stowarzyszenia zawodowego. Także w tym względzie stwierdzić należy, że okoliczności te same w sobie nie przemawiają za uwzględnieniem żądania, bowiem istnienie luźnych kontaktów towarzyskich pomiędzy prawnikami nie daje jeszcze asumptu do ustalenia wystąpienia uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego. W wywiedzionym oświadczeniu wskazano jedynie ogólnikowo na istnienie takich relacji, z naciskiem na ich występowanie w przeszłości.

Z oświadczenia nie wynika, aby sędzia np. nadal utrzymywała kontakty z prokuratorem R. H., w szczególności o charakterze spotkań towarzyskich.

Podstawy wywołania uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego w danej sprawie nie mogą więc stanowić osobista znajomość wnoszącego kasację czy też przynależność do tego samego stowarzyszenia w przeszłości, bez przytoczenia jakichkolwiek okoliczności wskazujących na bliski stopień nadmienionej znajomości. Te okoliczności nie implikują zasadności przyjęcia uzasadnionego stwierdzenia o zagrożeniu bezstronności sędziego. W orzecznictwie wskazuje się, że stopień zażyłości pomiędzy sędzią, a inną osobą, z czym wiązana jest obawa co do zachowania bezstronności, musi bowiem wykraczać poza ramy "zwykłej znajomości" (por. postanowienie SN z dnia 21 maja 2020 r., II KO 18/20, Lex 3160438). Powodem wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. mogą być sytuacje wskazujące na trwałe powiązania personalne między nim a stroną lub jej przedstawicielem typu: przyjaźń, niechęć, wrogość, zbieżność lub rozbieżność interesów. Do zastosowania art. 41 § 1 k.p.k. jest konieczne uprawdopodobnienie wystąpienia okoliczności, która z istoty swej ma charakter zagrażający bezstronności sędziego w ramach zewnętrznie uzasadnionego przekonania (wyrok SN z dnia 19 lipca 2017 r., V KS 7/17, Lex

2340622; wyrok SN z dnia 25 lutego 2015 r., III KK 351/14, Lex 1665591). Nie można zatem uznać, aby ustalone powyżej okoliczności podniesione w oświadczeniu mogły wpłynąć na obiektywizm przy rozpoznaniu procesowych zarzutów wyeksponowanych w kasacji.

Tym samym uznać trzeba, że nie zachodzą przesłanki do wyłączenia SSN Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie, także dlatego, że złożone przezeń oświadczenie nie wskazuje, aby wewnętrzne odczuwanie bezstronności mogło być zagrożone łączącymi ją w przeszłości relacjami z autorem kasacji. Z oświadczenia nie wynika, aby wskazana znajomość miała pogłębiony charakter i była nacechowana emocjonalnie (por. wyrok SA w Krakowie z 7 grudnia 2015 r., ASD 9/15, KZS 2016/4/33).

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[as]